

Zaščitni zakon za Slovence v Italiji

Zakon 38/2001

1. Člen

(Priznanje slovenske manjšine)

1. Republika priznava in ščiti pravice italijanskih državljanov, ki pripadajo slovenski jezikovni manjšini, ki je prisotna v tržaški, goriški in videmski pokrajini, v skladu z 2., 3. in 6. členom ustave, v skladu s 3. členom ustavnega zakona števil. 1, z dne 31. januarja 1963, ki vsebuje odobritev Posebnega statuta dežele Furlanije-Juljske krajine, in v skladu s splošnimi načeli ureditve ter načeli splošne Deklaracije o človekovih pravicah, z mednarodnimi konvencijami in s pogodbami, ki jih je podpisala italijanska vlada.

2. V korist italijanskih državljanov, ki pripadajo slovenski jezikovni manjšini, se izvajajo določila zakona števil. 482, z dne 15. decembra 1999, razen v primerih, ki jih izrecno določa ta zakon.

2. Člen

(Sprejemanje načel Evropske listine o deželnih ali manjšinskih jezikih)

Ukrepi za zaščito slovenske manjšine, predvideni s tem zakonom, se zgledujejo po Okvirni konvenciji o varstvu narodnih manjšin, ki so jo sprejeli v Strasbourgu 1. februarja 1995 in o je italijanski parlament ratificiral z zakonom št. 302 28. avgusta 1997 in po sledečih načelih, utemeljenih v Evropski listini o deželnih ali manjšinskih jezikih, sprejeti v Strasbourgu 11. novembra 1992:

- a) priznanje deželnih ali manjšinskih jezikov je izraz kulturnega bogastva;
- b) spoštovanje ozemeljskega obsega vsakega jezika;
- c) potreba po odločni akciji za uveljavitev deželnih ali manjšinskih jezikov, ki naj se zaščitijo;
- d) spodbujanje čezmejnega in meddeželnega sodelovanja, tudi v okviru programov Evropske unije.

3. Člen

(Institucionalni paritetni odbor za vprašanja slovenske manjšine)

1. Šest mesecev po začetku veljave tega zakona se z odlokom predsednika republike in po predhodnem sklepu ministrskega sveta ustanovi institucionalni paritetni odbor za vprašanja slovenske manjšine (v nadaljevanju besedila Odbor). Sestavlja ga 20 članov, med temi je 10 italijanskih državljanov slovenskega jezika.

2. Odbor sestavljajo:

- a) 4 člani, ki jih imenuje ministrski svet; od njih je eden pripadnik slovenske manjšine.
- b) 6 članov, ki jih imenuje deželni odbor Furlanije-Juljske krajine; od njih so štirje pripadniki slovenske manjšine, ki jih določijo najbolj reprezentativne organizacije manjšine.
- c) 3 člani, ki jih imenuje skupščina izvoljenih predstavnikov slovenskega jezika v krajevnih upravah na ozemlju, o katerem govori 1. člen. Skupščino skliče predsednik deželnega

sveta Furlanije-Julijske krajine najkasneje 3 mesece od začetka veljave tega zakona.

d) 7 članov, med katerimi sta tudi 2 pripadnika slovenske jezikovne manjšine, imenuje deželni svet Furlanije-Julijske krajine, s tem da lahko vsak svetovalec imenuje samo enega člana.

3. Z ustanovnim odlokom, o katerem govori 1. odstavek, se določi pravilnik delovanja Odbora. Njegov sedež je v Trstu.

4. Za sodelovanje pri delu Odbora se članom povrnejo samo potni stroški.

5. Za namene tega člena je predvidenih največ 98,5 milijona lir letno, začeni z letom 2001.

4. Člen

(Ozemeljski obseg izvajanja zakona)

1. Ukrepi za zaščito slovenske manjšine, predvideni s tem zakonom, se, pod pogoji in s postopki, ki jih določa ta zakon, izvajajo na ozemlju, kjer je manjšina zgodovinsko prisotna. V to območje so vključene občine ali njihovi zaselki, navedeni v posebnem seznamu, ki ga v roku 18 mesecev po ustanovitvi sestavi Odbor na zahtevo najmanj 15 odstotkov državljanov, vpisanih v volilne sezname oziroma tretjine občinskih svetovalcev zainteresiranih občin. Seznam z odlokom odobri predsednik republike.

2. Če Odbor v predvidenem roku ne bi mogel sestaviti seznama, o katerem govori 1. odstavek, bo seznam v naslednjih šestih mesecih sestavilo predsedstvo vlade na osnovi mnenja zainteresiranih uprav in upoštevajoč delo, ki ga je opravil Odbor. Pri tem veljajo določila 25. člena tega zakona.

5. Člen

(Zaščita nemško govorečega prebivalstva v Kanalski dolini)

1. V okviru določil zakona števil. 482, z dne 15. decembra 1999, in načel tega zakona ter upoštevajoč štirijezičnost tega območja so posebne oblike zaščite zajamčene za nemško govoreče prebivalstvo iz Kanalske doline. Za to ni predvideno nobeno novo ali višje finančno breme za državni proračun.

6. Člen

(Enotno besedilo)

1. Vlada je pooblaščen, da na osnovi predhodnega mnenja Odbora v roku 120 dni od začetka veljave tega zakona izda zakonski odlok, ki bo vseboval enotno besedilo veljavnih zakonskih določil, ki zadevajo slovensko manjšino v deželi Furlaniji - Julijski krajini. V odloku ta določila združi in poveže med seboj ter jih uskladi z določili tega zakona.

7. Člen

(Slovenska imena, priimki in poimenovanja)

1. Pripadniki slovenske manjšine imajo pravico svojim otrokom dajati slovenska imena. Obenem imajo pravico, da sta njihovo ime in priimek v vseh javnih aktih pravilno natisnjena ali napisana s slovenskimi pravopisnimi znaki.
2. Pravico do poimenovanja, do znakov in napisov v slovenskem jeziku imajo tako slovenska podjetja kot druge pravne osebe in slovenske inštitucije, ustanove, združenja in fundacije.
3. Državljeni, pripadniki slovenske manjšine, imajo pravico, da svoje ime, za katerega jim je bila pred začetkom veljave zakona ptev. 935, z dne 31. oktobra 1966, vsiljena italijanska inačica, spremenijo v ustrezno obliko v slovenskem jeziku ali v obliko, prav tako v slovenskem jeziku, ki jo običajno uporabljajo pri svojih družbenih stikih.
4. Državljan, ki so mu priimek spremenili ali drugače potvorili, in se ne more zateči k pravnim sredstvom, ki jih predvideva zakon šte. 114, z dne 28. marca 1991, ima pravico do spremembe svojega sedanjega priimka v slovensko obliko v slovenskem pravopisu na osnovi določil 11. člena zakona šte. 482, z dne 15. decembra 1999.
5. Kraljevi zakonski odlok šte. 16, z dne 10. januarja 1926, spremenjen v zakon šte. 898, z dne 24. maja 1926, je preklican.
6. Postopek za spremembo imena in priimka na osnovi tega člena je prost vsakršnih davščin, taks ali pristojbin, tudi v aktih in postopkih, ki sledijo spremembi. Uveljavljanje pravice iz 2. odstavka nima za posledico nobene dodatne davčne obveznosti.

8. Člen

(Raba slovenskega jezika v javni upravi)

1. Na območju, ki ga omenja 1. člen, je ob uradnem značaju italijanskega jezika, slovenski manjšini priznana pravica do rabe slovenščine v odnosih s krajevnimi upravnimi in sodnimi oblastmi, kakor tudi s podjetji, ki na osnovi koncesij opravljajo storitve javne koristi in imajo svoj sedež na območju, ki ga določa 1. člen in so pristojna za območja občin, ki jih določa 4. člen tega zakona. Pravico do odgovora v slovenskem jeziku imajo tudi:
 - a) v ustnih sporočilih, praviloma neposredno ali s tolmačem;
 - b) pri dopisovanju pa vsaj s prevodom, ki je priložen italijanskemu besedilu.
2. Določila prvega odstavka ne veljajo za oborožene in varnostne sile pri opravljanju institucionalnih dolžnosti, z izjemo upravnih postopkov - za oborožene sile samo za urade vojaških okrajev -, ki jih sprožijo slovensko govoreči državljani ter ob potrjeni veljavnosti 109. člena kazenskega postopka. Vsekakor se prvi odstavek člena ne izvaja pri upravnih postopkih, ki jih sproži osebje oboroženih sil in policije v notranjih odnosih z upravo, kateri pripadajo.
3. Akti in katerikoli ukrepi namenjeni javni uporabi in natisnjeni na pripravljenih obrazcih, vključno z dokumenti osebnega značaja, kot so osebne izkaznice in anagrafska potrdila, se v občinah, o katerih govori 4. člen, izdajajo na zahtevo zainteresiranih državljanov

bodisi v italijanščini in slovenščini ali tudi samo v italijanščini. Raba slovenskega jezika je predvidena tudi v zvezi z javnimi sporočili in uradnimi objavami.

4. Da bi pravice, predvidene v prvem, drugem in tretjem odstavku, dejansko uveljavili, zainteresirane uprave, vključno z državo, sprejmejo na območjih, ki so vključena v seznam, o katerem je govor v 4. členu, potrebne ukrepe in prilagodijo svoje urade, notranjo organizacijo in osebje. Pri tem morajo pri načrtovanju zaposlitev spoštovati veljavne postopke, ki jih določa 39. člen zakona št. 449, z dne 27. decembra 1997, in kasnejše spremembe ter razpoložljiva finančna sredstva, ki jih določa ta člen. V središčih Trsta in Gorice ter v Čedadu pa posamezne uprave ustanovijo, tudi v konzorcialni obliki, urad, namenjen državljanom, ki se želijo posluževati pravic iz 1., 2. in 3. odstavka, tudi če ne živijo na ozemlju, ki ga določa 4. člen.

5. Način izvajanja določil 1. odstavka za podjetja, ki imajo v koncesiji javne storitve, bo v dogovoru z Odborom in v okviru razpoložljivih sredstev tega člena urejen s specifičnimi konvencijami z zainteresiranimi javnimi upravami.

6. Občine in pokrajine v okviru svoje statutarne avtonomije poskrbijo za morebitne spremembe in dopolnila svojih statotov v skladu z določili tega zakona.

7. Do sprejetja ukrepov, ki jih določata 4. in 6. odstavek, ostanejo v veljavi že sprejeti ukrepi za zapčito pravic, ki jih določa ta člen.

8. Za postopno doseganje ciljev tega člena je predvidenih največ 5.805 milijonov lir letno, začeni z letom 2001.

9. Dežela Furlanija - Julijska krajina, krajevne ustanove, o katerih je govor v 4. členu, in druga javnopravna telesa lahko na podlagi mnenja Odbora z dodatnimi sredstvi prispevajo k uresničitvi posegov za izvajanje določil tega člena.

10. Zakladni minister vsako leto najkasneje do 31. januarja na osnovi mnenja Odbora izda odlok, s katerim se določijo roki in način za razdelitev sredstev, ki jih predvideva 8. odstavek, zainteresiranim porabnikom.

9. Člen

(Raba slovenskega jezika v izvoljenih telesih)

1. V zbornih organih in v izvoljenih skupščinah na območju, o katerem govori 4. člen, se uveljavlja pravica do rabe slovenskega jezika tako v ustni kot v pisni obliki ter pri predložitvi predlogov, resolucij, pisnih vpravanj in interpelacij kakor tudi pri morebitnem sestavljanju zapisnikov. Postopek za izvajanje tega določila urejajo statuti in izvršilni pravilniki izvoljenih organov.

2. Pristojna uprava poskrbi za takojšen prevod govornih posegov in pisnih prispevkov v italijanski jezik.

3. Člani organov in izvoljenih skupščin lahko na zahtevo zainteresiranih opravljajo javne funkcije, za katere so eventualno pooblašeni, tudi v slovenskem jeziku.

4. V stikih med javnimi uradi na območju iz 4. člena je dovoljena skupna raba slovenskega in italijanskega jezika.

10. Člen

(Javni napisi in toponimi)

1. Z odlokom predsednika deželnega odbora in na osnovi predloga Odbora ter po mnenju pristojnih ustanov se na osnovi seznama, ki ga predvideva 4. člen, določijo občine in deli občin ter kraji in ustanove, v katerih je ob italijanskem predvidena raba slovenskega jezika na napisih javnih uradov, na uradnih papirjih in na splošno na vseh javnih napisih kot tudi na praporih. Ta določila se uveljavljajo tudi pri toponomastičnih napisih in pri cestnih oznakah.

2. Za izvajanje tega člena je predvidenih največ 128 milijonov lir letno za obdobje od 2001 do 2005.

11. Člen

(Javne šole s slovenskim učnim jezikom)

1. Če ta zakon drugače ne določa, še naprej veljajo določila, o katerih je govor v zakonih št. 1012, z dne 19. julija 1961, in št. 932, z dne 22. decembra 1973. V prvem in drugem odstavku 2. člena zakona št. 932, z dne 22. decembra 1973, je treba za besedami "slovenskega materne jezika" dodati "ali s popolnim znanjem slovenskega jezika."

2. Ob upoštevanju 3. odstavka 1. člena zakona št. 1012, z dne 19. julija 1961, veljajo za reorganizacijo šol s slovenskim učnim jezikom določila 2., 3., 4., 5. in 6. člena odloka predsednika republike št. 233, z dne 18. junija 1998; pri tem je treba spoštovati pristojnosti, ki jih določajo členi 137, 138 in 139 zakonskega odloka št. 112, z dne 31. marca 1998, in mnenje Deželne šolske komisije za pouk v slovenskem jeziku, ki jo določa 3. odstavek 13. člena tega zakona.

3. K 4. členu zakona št. 1012, z dne 19. julija 1961, se na koncu doda besedilo: "na osnovi stališča Deželne šolske komisije za pouk v slovenskem jeziku".

4. V šolah s slovenskim učnim jezikom je v stikih s šolskimi upravnimi organi dovoljena uporaba slovenskega jezika v dokumentih in dopisih, na uradnem papirju in javnih napisih.

5. S 1. januarjem 2001 se razpoložljiva sredstva, ki so določena v 8. členu zakona št. 932, z dne 22. decembra 1973, povišajo na 250 milijonov lir letno. Vsota se lahko uporablja tudi za pripravo in tiskanje šolskih knjig in drugega učnega gradiva, kakor tudi za avtorje učnih knjig in gradiva, ki niso italijanski državljani in pripadajo slovenskemu kulturnemu prostoru. Upravljanje s sredstvi, določitev kriterijev za njihovo uporabo, tudi na osnovi večletnih finančnih programov, ter predlog za njihovo občasno revalorizacijo so v pristojnosti komisije, o kateri govori 3. odstavek 13. člena. Za namene, o katerih je govor v tem odstavku, je od leta 2001 dalje na razpolago največ 155.500.000 lir letno.

12. Člen

(Določila za videmsko pokrajino)

1. V predšolskih ustanovah v občinah videmske pokrajine, ki so navedene v seznamu, o katerem je govor v 4. členu, bo vzgojno-izobraževalni program vseboval tudi snov, ki je povezana s krajevno tradicijo, jezikom in kulturo in ki se bo poučevala tudi v slovenskem jeziku. Za to niso predvideni novi ali večji izdatki, ki bi bremenili državni proračun.

2. V obveznih šolskih ustanovah v občinah, navedenih v 1. odstavku, je pouk slovenskega jezika, krajevne zgodovine ter krajevnih kulturnih in jezikovnih tradicij vključen v obvezni kurikularni urnik, ki ga določajo same ustanove v okviru organizacijske in didaktične avtonomije po določilih 8. in 9. odstavka 21. člena zakona števil. 59, z dne 15. marca 1997. Te ustanove določijo način izvajanja teh kurikularnih dejavnosti, njihovo trajanje in metodologijo kot tudi kriterije za ocenjevanje učencev in oblike zaposlitve kvalificiranega učnega osebja. Ob predpisu starši sporočijo zainteresirani šolski ustanovi, ali nameravajo za svoje otroke izkoristiti možnost pouka jezika manjšine.

3. V srednjih šolah tržaške, goriške in videmske pokrajine, ki jih obiskujejo dijaki, ki prihajajo iz občin, ki jih določa 1. odstavek, lahko uvedejo izbirne tečaje slovenskega jezika, tudi če gre za manjše število učencev, kot ga predvideva šolski sistem.

4. Za kurikularne dejavnosti, o katerih govori 2. odstavek, minister za šolstvo na osnovi mnenja komisije, o kateri govori 3. odstavek 13. člena, z odlokom določi splošne in specifične cilje pri njihovem učenju, standarde kvalitete storitev ter pogoje za imenovanje učiteljev.

5. Dvojezični privatni otroški vrtec in dvojezična parificirana osnovna šola s slovenskim in italijanskim učnim jezikom, ki ju upravlja Inštitut za slovensko izobraževanje iz Špetra Slovenov v videmski pokrajini, sta priznana kot državni šoli. Za omenjeni šoli se uveljavljajo določila in pravila, ki veljajo za ustrezne državne šole. Za namene, o katerih govori ta odstavek, je od leta 2001 dalje na razpolago največ 1.436 milijonov lir letno.

6. V občinah videmske pokrajine, ki so vključene v seznam iz 4. člena, je na osnovi predhodnega mnenja Odbora in v skladu z operativnimi postopki, o katerih je govor v 2. odstavku 11. člena, predvidena ustanovitev dvojezičnih državnih šol ali njihovih sekcij s poukom v italijanskem in slovenskem jeziku. Za to niso predvideni novi ali višji stroški, ki bi bremenili državni proračun. Ukrepi za delovanje teh šol se pripravijo na osnovi mnenja komisije iz 3. odstavka 13. člena.

7. Avtonomne šolske ustanove uresničujejo pobude, ki so določene v 2. odstavku, z osebjem, ki ga imajo na razpolago, s finančnimi sredstvi, ki so jim dodeljena na osnovi 5. odstavka 21. člena zakona števil. 59, z dne 15. marca 1997, ter z dodatnimi sredstvi, ki bi jih dobile s konvencijami, s tem, da med širioritete, ki jih določa omenjeni 5. odstavek, vključijo tiste, ki jih določa ta zakon.

13. Člen

(Šolski upravni organi)

1. Za vprašanja, ki zadevajo izobraževanje v slovenskem jeziku, se pri Deželnem šolskem uradu za Furlanijo-Julijsko krajino ustanovi poseben urad, ki ga vodi deželni funkcionar, ki ga imenuje minister za šolstvo, izbran pa je med vodstvenim osebjem, ki je nastavljeno v osrednji in periferni šolski upravi ter vodstvenim osebjem šol s slovenskim učnim jezikom. Ta urad je pristojen za razporeditev osebja na šolah in zavodih s slovenskim učnim jezikom.

2. Osebjem iz 1. odstavka mora povsem obvladati slovenski jezik.

3. Da bi zagotovili avtonomijo izobraževanja v slovenskem jeziku, se ustanovi Deželna šolska komisija za pouk v slovenskem jeziku; predseduje ji deželni funkcionar iz 1. odstavka tega člena. V roku 18 mesecev od začetka veljave tega zakona predsednik ministrskega sveta na predlog ministra za šolstvo in na podlagi mnenja Odbora z odlokom določi sestavo komisije, način imenovanja njenih članov in njeno delovanje. Za to niso predvideni dodatni ali višji stroški, ki bi bremenili državni proračun. Komisija iz tega odstavka nadomesti komisijo, predvideno z 9. členom zakona števil. 932, z dne 22. decembra 1973, z izjemo tistega, kar predvideva 24. člen tega zakona.

4. Za izvajanje tega člena je predviden izdatek v višini največ 895 milijonov lir letno, začenši z letom 2001.

14. Člen

(Deželni inštitut za raziskovanje na področju vzgoje)

1. Na osnovi 288. člena enotnega besedila veljavne zakonodaje na področju izobraževanja, ki zadeva šole vseh vrst in stopenj, in ki je osnovan na zakonskem odloku števil. 297, z dne 16. aprila 1994, se ustanovi posebni oddelek Deželnega inštituta za raziskovanje na področju vzgoje v Furlaniji - Julijski krajini s pristojnostjo za šole s slovenskim učnim jezikom. Sestava oddelka in njegovo delovanje sta določena v skladu s pravilnikom o preureditvi deželnih inštitutov za raziskovanje na področju vzgoje, ki ga predvideva 10. odstavek 21. člena zakona števil. 59, z dne 15. marca 1997, 76. člen zakonskega odloka števil. 300, z dne 30. julija 1999, in na osnovi mnenja komisije, o kateri je govor v 3. odstavku 13. člena. Za ustanovitev tega oddelka niso predvideni novi ali višji stroški v breme državnega proračuna.

15. Člen

(Glasbena vzgoja)

1. Z odlokom ministra za univerzo in znanstveno ter tehnološko raziskovanje, sporazumno z zakladnim ministrom, se v roku treh mesecev od začetka veljave tega zakona ustanovi avtonomna sekcija glasbenega konservatorija "Giuseppe Tartini" iz Trsta s slovenskim učnim jezikom. Z istim odlokom se določi število učnega, upravnega, tehničnega in pomožnega osebja ter njihove zadolžitve; za obdobje treh let niso dovoljene premestitve in napredovanja na teh mestih. Sedanje število stalno zaposlenega osebja konservatorija "Giuseppe Tartini" se za tri leta ne spremeni, z izjemo ustanavljanja novih tečajev in šol ter dokončne uvedbe tečaja italijanskega jezika za tujce.

2. Z odlokom ministra za univerzo in znanstveno ter tehnološko raziskovanje se določijo način delovanja in predmeti avtonomne sekcije, o kateri je govor v 1. odstavku, kot tudi način najemanja učnega, upravnega, tehničnega in pomožnega osebja. Pri najemanju osebja se delo v slovenskih glasbenih centrih "Glasbena Matica" in "Emil Komel" upošteva kot delo na konservatorijih ali parificiranih glasbenih centrih. Pri najemanju učnega in neučnega osebja za nedoločen ali za določen čas se upoštevajo določila 425. člena enotnega besedila, ki je bilo odobreno z zakonskim odlokom števil. 297, z dne 16. aprila 1994.

3. Profesorji avtonomne sekcije, ki jo določa prvi odstavek, so polnopravni člani profesorskega zbora konservatorija, ki ga sestavljata dve sekciji, z italijanskim in s slovenskim učnim jezikom. Za mnenja in sklepe, ki zadevajo specifična vprašanja oziroma problematike (kot so eksperimentalne pobude), ki zadevajo posamezno sekcijo, bo ravnatelj konservatorija sklical samo sestanek zainteresirane sekcije. V tem primeru zadevajo sklepi samo to sekcijo. Dejavnost vsake sekcije mora biti v skladu z letnim načrtom izobraževalnih dejavnosti konservatorija in v skladu s splošnim didaktično-umetniškim načrtovanjem, ki sodi v pristojnost celotnega profesorskega zbora.

4. Profesorji avtonomne sekcije izvolijo iz svoje srede koordinatorsko sekcijo, ki je za celotno obdobje zadolžitve oproščen poučevanja. Sklepe, ki zadevajo avtonomno sekcijo, ravnatelj konservatorija sprejme na osnovi predhodnega mnenja koordinatorske sekcije.

5. Koordinator, o katerem je govor v četrtem odstavku, je med svojim mandatom član upravnega sveta konservatorija "Giuseppe Tartini"; člana upravnega sveta sta tudi dva strokovnjaka, od katerih je eden pripadnik slovenske manjšine, in ki ju imenuje deželni odbor Furlanije - Julijske krajine.

6. Za izvajanje tega člena je predviden izdatek v višini največ 1.049 milijonov lir letno, začevši z letom 2001.

16. Člen

(Inštitucije in dejavnosti slovenske manjšine)

1. Dežela Furlanija-Julijska krajina skrbi za podporo kulturnih, umetniških, športnih, rekreacijskih, znanstvenih, izobraževalnih, informativnih in založniških aktivnosti in pobud, ki jih izvajajo inštitucije in združenja manjšine. V ta namen se Dežela posvetuje z inštitucijami in združenji slovenske manjšine. Za namene, o katerih govori ta odstavek, ima prednost delovanje tiska v slovenskem jeziku. Za namene, o katerih govori ta odstavek, država vsako leto nameni posebne prispevke, ki se stekajo v posebni sklad v bilanci dežele Furlanije-Julijske krajine.

2. Za sklad, o katerem govori 1. odstavek, je za leto 2001 namenjenih 5.000 milijonov lir in za leto 2002 10.000 milijonov lir. Za naslednja leta se višina sklada določi letno s finančnim zakonom na osnovi 3. odstavka, točka d) zakona št. 468, z dne 5. avgusta 1978, in kasnejših sprememb.

17. Člen

(Odnosi z Republiko Slovenijo)

1. Vlada poskrbi za vse potrebne pobude, da omogoči in spodbuja razvoj odnosov med obmejnimi prebivalstvom ter med slovensko manjšino in kulturnimi ustanovami Republike Slovenije ter zagotovi razvoj medregijskega in čezmejnega sodelovanja, tudi v okviru pobud in programov Evropske unije.

18. Člen

(Slovensko stalno gledališče)

1. Slovensko stalno gledališče se prizna kot ustanova za gledališko produkcijo z javno upravo s posebnimi značilnostmi, tudi kar zadeva dotacije v breme države; v veljavi ostanejo splošna določila državne zakonodaje.

19. Člen

(Vračanje nepremičnin)

1. Kulturni dom "Narodni dom" v Trstu pri Sv. Ivanu, ki ga sestavljajo zgradba in pritikline, se prenese na Deželo FJK, da bi jo lahko kulturne in znanstvene inštitucije slovenskega jezika brezplačno uporabljale za svoje dejavnosti. V poslopju v Ul. Filzi v Trstu, nekdanjem "Narodnem domu", in v poslopju na Korzu Verdi v Gorici, nekdanjem "Trgovskem domu", se namestijo kulturne in znanstvene inštitucije slovenskega jezika (začenši z Narodno in študijsko knjižnico) in italijanskega jezika, v skladu z obstoječimi dejavnostmi v omenjenih stavbah, potem ko bo Dežela sklenila konvencijo s Tržaško univerzo za poslopje v Ul. Filzi v Trstu in s finančnim ministrstvom za poslopje na Korzu Verdi v Gorici.

2. V kolikor ne pride do dogovora v roku 5 let, bo vprašanje urejeno v naslednjih šestih mesecih z odlokom predsednika ministrskega sveta.

3. Način uporabe in upravljanja določi deželna uprava na podlagi mnenja Odbora.

20. Člen

(Zaščita zgodovinske in umetniške dediščine)

1. Za namene, ki jih določa 9. člen ustave, sprejmejo Dežela Furlanija-Juljska krajina, pokrajine in občine, ki jih vsebuje seznam, o katerem govori 4. člen, zaščitne ukrepe tudi ob spoštovanju posebnih značilnosti krajev, kjer živi slovenska manjšina, bodisi, da se nanašajo na zgodovinske in umetniške spomenike, bodisi, da zadevajo običaje in druge izrazne oblike kulture slovenskega prebivalstva, v kar so vključeni projekti medkulturnega značaja.

2. Za uresničitev namenov, navedenih v 1. odstavku, se zainteresirane ustanove na ustrezen način posvetujejo z organizacijami in drugimi reprezentativnimi združenji slovenske manjšine.

21. Člen

(Zaščita družbenih, gospodarskih in okoljevarstvenih interesov)

1. Na območju, ki ga določa 4. člen, morajo upravna ureditev, raba teritorija, gospodarsko, družbeno in urbanistično načrtovanje ter njihovo izvajanje tudi v primeru razlaščanj težiti k zaščiti zgodovinsko-kulturnih značilnosti.

2. Za namene, o katerih govori 1. odstavek, in sporazumno z Odborom mora biti v pristojnih posvetovalnih organih zagotovljeno ustrezno predstavništvo slovenske manjšine.

3. Za izvedbo posegov, ki naj prispevajo k razvoju ozemelj občin videmske pokrajine, vključenih v gorske skupnosti Kanalske doline, Terske doline in Nadiških dolin, v katerih je zgodovinsko prisotna slovenska manjšina, dodeli država deželi Furlaniji-Juljski krajini,

začenši z letom 2001, poseben prispevek v višini 1.000 milijonov lir letno.

4. Za izvajanje tega člena je predviden izdatek v višini največ 1.000 milijonov lir letno, začenši z letom 2001.

22. Člen

(Sindikalne organizacije in dejavnosti)

1. Kar zadeva izvajanje sindikalnih dejavnosti nasploh in pravice do predstavnštva v zbornih organih javne uprave in ustanovah, ki delujejo na interesnih področjih, se pravice, ki jih zakon priznava združenjem in organizacijam, ki so članice najbolj reprezentativnih sindikalnih konfederacij na vsedržavni ravni, skladno z mnenjem Odbora razširijo na sindikalne organizacije in stanovska združenja, ki opravljajo svoje dejavnosti pretežno v slovenskem jeziku in ki imajo, zaradi svoje velikosti in razširjenosti na območju, o katerem govori 4. člen, znotraj manjšine predstavniki značaj.

23. Člen

(Dopolnilo zakona št. 482, z dne 15. decembra 1999, v zvezi s kazensko zaščito jezikovnih manjšin)

1. Za 18. členom zakona št. 482, z dne 15. decembra 1999, je vključen naslednji člen:

18. Člen-bis - 1. Določila 3. člena zakona št. 654, z dne 13. oktobra 1975, in kasnejše spremembe ter določila zakonskega odloka št. 122, z dne 26. aprila 1993, ki je bil z dopolnili spremenjen v zakon št. 205, z dne 25. junija 1993, se uporabljajo tudi za preprečevanje in represijo pojavov nestrpnosti in nasilja nad pripadniki jezikovnih manjšin.

24. Člen

(Prehodna določba)

1. Do ustanovitve komisije navedene v 3. odstavku 13. člena ima njene funkcije pristojna komisija navedena v 9. členu zakona št. 932, z dne 22. decembra 1973, ki jo ustrezno dopolnjujejo šolski skrbnik v Vidmu ali njegov pooblaščenec in dva državljana slovenskega jezika, ki ju imenuje pokrajinski svet v Vidmu, s tem da vsak svetovalec lahko predlaga enega samega kandidata.

25. Člen

(Spremembe ozemlja, kjer se ta zakon izvaja)

1. Seznam, ki ga določa 4. člen, je mogoče spremeniti z odlokom predsednika republike na predlog Odbora, ne da bi to predstavljalo večje ali dodatne stroške za državo.

2. V primerih, ko gre za ohranitev in promocijo kulturne, zgodovinske in jezikovne identitete, se lahko na pobudo Odbora zaščitni ukrepi v korist pripadnikov slovenske manjšine, ki jih predvideva ta zakon, če so kompatibilni, izvajajo tudi izven območja, ki ga določa 4. člen. Za to niso predvidena nova ali dodatna finančna bremena za državo.

3. Državljanom, o katerih je govor v 2. odstavku, je vsekakor zagotovljeno koriščenje pravic, ki jih določajo 1., 2. in 3. odstavek 8. člena, samo kar zadeva odnose z nadobčinskimi ustanovami, ki že delujejo v skladu z določili 4. odstavka 8. člena.

4. Seznam, ki ga določa 10. člen, je mogoče na predlog Odbora in v skladu z mnenjem zainteresiranih ustanov spremeniti z odlokom predsednika deželnega odbora.

26. Člen

(Volilna zakonodaja)

1. Volilni zakoni za volitve senata in poslanske zbornice vsebujejo določila, ki olajšajo izvolitev kandidatov, ki pripadajo slovenski manjšini.

27. Člen

(Finančno kritje)

1. Za finančno kritje obveznosti, ki izhajajo iz odobritve stroškov, o katerih je govor v 3., 8., 10., 11., 12., 13., 15., 16. in 21. členu tega zakona in ki za leto 2001 znašajo 15.567.000.000 lir in 20.567.000.000 lir od leta 2002 dalje, se sredstva za ta leta zagotovijo na podlagi projekcij in vpisanih postavk v triletnem predračunu 2000 - 2002 v tekoči postavki "Posebni sklad" v okviru predračuna zakladnega ministrstva za leto 2000 z delno uporabo sredstev iz ustreznega sklada pri istem ministrstvu.

2. Zakladni minister je pooblaščen, da s svojimi odloki poskrbi za potrebne spremembe v proračunu.

28. Člen

(Končne določbe)

1. Ob spoštovanju vsega, kar določa ta zakon, ostajajo v veljavi zaščitni ukrepi, ki so bili kakorkoli že sprejeti v okviru izvajanja Posebnega statuta v prilogi k Londonskemu memorandumu o soglasju, z dne 5. oktobra 1954, ki ga povzema 8. člen pogodbe med Republiko Italijo in Socialistično federativno republiko Jugoslavijo, s prilogami. Pogodba je bila skupaj s sporazumom med istima strankama, s prilogami, s sklepnim aktom in z izmenjavo not podpisanimi v Osimu (Ancona) 10. novembra 1975 ratificirana z zakonom št. 73, z dne 14. marca 1977.

2. Nobenega določila tega zakona ni možno tolmačiti na način, ki bi slovenski manjšini zagotavljal nižjo raven zapčite od tiste, ki jo že uživa na podlagi prejšnjih določil.

3. Morebitna ugodnejša določila od teh, ki jih predvideva ta zakon, izhajajoča iz državne zakonodaje za zaščito jezikovnih manjšin, se na podlagi mnenja Odbora in brez novih ali višjih stroškov za državo izvajajo tudi v korist slovenske in nemške manjšine v deželi Furlaniji-Julijski krajini.

4. Z izvajanjem tega zakona ne bo mogoče bremeniti javnih financ z nobenimi novimi ali višjimi finančnimi bremenimi razen tistih, ki jih v najvišji meri izrecno določajo ta in drugi zakoni, ki zadevajo zaščito slovenske manjšine.

29. Člen

(Tolmačenje)

1. Za namene tega zakona se za zaselke smatrajo naseljene enote, ki imajo status zemljepisno samostojnega kraja.